

Bachelor Popular Culture Hanzehogeschool

*Verslag van de beperkte opleidingsbeoordeling
November 2019*

Colofon

Instelling en opleiding

Hanzehogeschool Groningen

Minerva Academy

Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: positief

Opleiding: Bachelor Popular Culture

Locatie: Leeuwarden

Variant: Voltijd

Croho-nummer: 30041

Visitatiecommissie

drs. R. (Raoul) van Aalst, voorzitter

drs. J. (Jan) van der Plas, deskundige

I. (Ina) Klaassen, deskundige

C. (Carina) van der Ham BSc, student-lid

dr. M.J.H. (Marianne) van der Weiden, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van

AeQui VBI

Vlindersingel 220

3544 VM Utrecht

www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	7
1. Beoogde leerresultaten	9
2. Onderwijsleeromgeving	11
3. Toetsing	15
4. Gerealiseerde leerresultaten	18
Bijzonder kenmerk: Ondernemen	20
Bijlagen	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie	28
Bijlage 2 Programma visitatie	29
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	30

Samenvatting

Op 6 en 7 november 2019 is de bacheloropleiding Popular Culture van de Hanzehogeschool gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief onder voorwaarden**. De voltijdse vierjarige opleiding omvat 240 EC en leidt studenten op tot creatieve ondernemers die werken vanuit een gevarieerde praktijk met eigentijdse media en op gevarieerde podia.

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding Popular Culture leidt studenten op tot creatieve ondernemers, die in staat zijn hun eigen beroepspraktijk op te bouwen. De beoogde leerresultaten zijn in overleg met het werkveld geformuleerd aan de hand van zes kerntaken en bijbehorende competenties, die in ieder creatief beroep aan de orde komen. Het eindniveau van de kerntaken komt overeen met het vereiste bachelorniveau. Door de variatie in beroepsbeelden en de flexibiliteit van het vraaggestuurde programma kent de opleiding een grote differentiatie van uitstroomprofielen. Dit past bij de dynamiek van het creatieve werkveld. De commissie is van oordeel dat de opleiding relevant en waardevol is en studenten unieke kansen biedt. Een meer gestructureerde kennisbasis kan de opleiding versterken. Werkveldadviesraad en studenten vragen hier ook om. De opleiding onderhoudt intensieve contacten met het werkveld. De opleiding zou de contacten nog kunnen verbreden, met name internationaal. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Programma

Het vierjarige curriculum biedt studenten de gelegenheid hun persoonlijke beroepspraktijk te ontwikkelen. In productiehuizen werken ze aan hun eigen projecten, in labs krijgen ze de benodigde praktische en theoretische verdieping, waarbij de vraag van de student centraal staat. De samenhang in het programma komt tot stand door vijf leerlijnen: onderzoek, ondernemerschap, bedenken, maken, en delen. De studieloopbaanbegeleiding (SLB) ondersteunt de student door het hele curriculum. Zowel uit de mogelijkheden die het programma biedt als uit de opstelling van de docenten blijkt dat de student centraal staat. Dat is het sterke punt van de opleiding. De opleiding is zich ervan bewust dat ze meer regie in het programma kan nemen. De opleiding werkt aan meer structuur, de ontwikkeling van

een kennisbasis en versteviging van de SLB-lijn om het niveau van de opleiding op een hoger niveau te brengen. De studenten vragen hier ook om. Het docententeam is gepassioneerd en zowel inhoudelijk als didactisch deskundig. Ze staan in nauw contact met de beroepspraktijk. Het gebouw en de praktische faciliteiten zijn passend voor de opleiding, de theoretische faciliteiten verdienen versterking. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Toetsing

De commissie is van oordeel dat de opleiding een strak georganiseerd en degelijk toetsstelsel hanteert. In de bestudeerde studentwerken ziet de commissie de doorlopende leerlijn met toenemende complexiteit duidelijk terug. Zoals blijkt uit het achtogenprincipe bij de beoordeling hecht de opleiding waarde aan de betrouwbaarheid van toetsing. De kalibreersessies kunnen de betrouwbaarheid nog verder verbeteren. De commissie vindt het positief dat in het nieuwe toetsbeleid de beoordeling en de feedback meer holistisch plaatsvinden, gericht op de kerntaken. De commissie is van oordeel dat de feedback nog meer geobjectiveerd en op de kern gericht kan worden. De kwaliteit van de toetsing wordt serieus geborgd door de toetscommissie en de examencommissie. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Gerealiseerde leerresultaten

In het eindexamen van het nieuwe curriculum worden alle kerntaken op beroepsniveau getoetst aan de hand van een afstudeerproject. De eindwerken die de commissie zag, komen nog uit het oude curriculum, en bevatten een beroepsproduct en een schriftelijke onderbouwing hiervan. De werken zijn grotendeels relevant en van voldoende niveau. Bij een aantal was de kwaliteit van het product en/of de rapportage echter niet op orde. De commissie vindt

het terecht dat de opleiding kiest voor een holistische beoordelingswijze, maar vindt niet dat uitvoering en rapportage in alle gevallen op voldoende niveau zijn. De commissie meent dat voor zowel het product als de onderbouwing een ondergrens op hbo-bachelorniveau gehanteerd moet worden. De deels al ingevoerde wijzigingen zullen er naar verwachting voor zorgen dat het afstudeerniveau binnen twee jaar in alle gevallen voldoende is. Het functioneren van de alumni in het werkveld is goed. Afgestudeerden dragen met hun werk bij aan relevante maatschappelijke thema's. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **ten dele voldoet** aan deze standaard.

Bijzonder kenmerk: Ondernemen

De opleiding heeft een expliciet verwoorde visie op ondernemerschap, die aansluit bij de visie van de Hanzehogeschool. Ondernemerschap loopt als een rode draad door de opleiding. De beoogde eindkwalificaties zijn verwoord in kerntaken en competenties. Dat garandeert dat alle studenten aan eisen van ondernemerschap moeten voldoen. Vooral in houding en vaardigheden komt het ondernemerschap goed uit de verf. De theoretische kennisbasis verdient meer aandacht. De commissie is van oordeel dat het praktijkgerichte en projectgebaseerde programma van de opleiding bij uitstek geschikt is voor de ontwikkeling van een ondernemende houding en ondernemerschap. Het overgrote deel van de docenten is actief in het werkveld als zelfstandig vormgever, artiest etc., waardoor zij de relatie met de beroepspraktijk en ondernemerschap kunnen leggen. De afstudeerprojecten en de carrières van afgestudeerden laten zien dat studenten van de

opleiding de beoogde eindkwalificaties realiseren. De werkveldadviesraad bevestigt dat beeld.

De commissie stelt vast dat de opleiding **voldoet** aan de standaarden van het Bijzonder Kenmerk Ondernemen.

Aanbevelingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding Popular Culture een unieke vraaggestuurde opleiding is waarin de individuele student centraal staat. Er is een hechte leergemeenschap van docenten en studenten. Er zijn stappen gezet om tot meer structuur en regie te komen en zo het niveau te verhogen. De eindwerken laten echter niet allemaal het beoogde eindniveau van een hbo-bachelor zien.

Met het oog op de toekomst geeft de commissie volgende suggesties ter overweging:

- Versterk de internationale oriëntatie van het programma;
- Versterk de communicatie naar buiten over de opleiding zodat doel en karakter duidelijker worden voor de buitenwereld;
- Ga door met het versterken van de theoretische kennisbasis van de opleiding, de studieloopbaanbegeleiding en verhoging van de taaleisen;
- Versterk het gebruik door studenten van literatuur op wetenschappelijk niveau. Stimuleer hiertoe actief gebruik van de digitale Hanzebibliotheek, gezien de beperkte lokale faciliteiten op dit gebied.
- Verbeter de feedback op het werk van studenten en maak daarin op objectieve wijze duidelijk waar en hoe ze zich kunnen verbeteren;
- Bewaak dat de eindproducten en hun onderbouwing aan de eisen van een hbo-bacheloropleiding voldoen.

De standaarden 1 tot en met 3 van het NVAO kader zijn positief beoordeeld, maar standaard 4 voldoet slechts ten dele. Op die grond geeft de visitatiecommissie een **positief advies onder voorwaarden** inzake accreditatie van de bacheloropleiding Popular Culture van de Hanzehogeschool. De commissie adviseert als voorwaarde te stellen dat de opleiding ervoor zorgdraagt dat alle elementen die in de eindproducten worden afgetoetst voldoen aan een eenduidig geformuleerd minimumniveau, dat voldoet aan de eisen van een hbo-bachelor. Het panel acht het realistisch dat deze verbetering binnen twee jaar gerealiseerd is. Verder stelt de commissie vast dat de opleiding **voldoet** aan de eisen van het Bijzonder Kenmerk Ondernemen, en adviseert daarom het kenmerk opnieuw toe te kennen.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, maart 2020

drs. R.R. van Aalst
Voorzitter

dr. M.J.H. van der Weiden
Secretaris

Inleiding

De bachelor Popular Culture is een voltijdse vierjarige opleiding en biedt in een vraaggestuurd en projectgebaseerd programma studenten de gelegenheid zich te ontwikkelen tot autonome, innovatieve en ondernemende kunstenaars. Dat houdt in dat afgestudeerden weten wat ze waard zijn en waar ze thuishoren in de popcultuur/scene. Ze beheersen 'the art of impact': ze maken hun kunst relevant en weten aan te sluiten op maatschappelijke ontwikkelingen en thema's.

De instelling

Academie Minerva is een van de achttien schools binnen de Hanzehogeschool Groningen. Academie Minerva verzorgt vier artistieke bacheloropleidingen: Autonome Beeldende Kunst, Vormgeving, Docent Beeldende Kunst en Vormgeving en de bachelor Popular Culture. Tevens biedt Academie Minerva de masteropleiding Fine Art and Design aan.

De opleiding

De opleiding Popular Culture is een voltijdse vierjarige opleiding (240 EC), die onderdeel is van Academie Minerva en sinds 2014 in Leeuwarden wordt aangeboden. Studenten krijgen toegang tot de kunstpraktijk en ontwikkelen hun eigen artistieke proces, samen met hun medestudenten, docenten en externe partners. Het uitgangspunt is hoe kunst in de samenleving het verschil kan maken: 'the art of impact'. De artistieke maker gaat als ondernemer op zoek naar de eigen doelgroep en maakt daarmee rechtstreeks contact, bijvoorbeeld door online platforms.

De Academie voor Popcultuur (AvP) heeft ongeveer 250 studenten en 20 docenten. In deze hechte learning community onderzoeken de studenten wat ze waard zijn en waar ze thuishoren in de popcultuur/scene. In elk semester wordt binnen zogenaamde productiehuisen steeds opnieuw een leergemeenschap samengesteld, waarbinnen studenten onderzoeken hoe ze hun ideeën kunnen vormgeven. Labs bieden de studenten de gelegenheid zich te verdiepen in een bepaalde techniek of vaardigheid. Het programma is vraaggestuurd: richtinggevend is de

beroepsambitie van de student. Aan de hand daarvan biedt de opleiding de benodigde kennis, vaardigheden en contacten aan. Elke student volgt daardoor grotendeels een eigen pad en wordt daarbij begeleid en ondersteund door een studieloopbaanbegeleider.

De opleiding wordt in de Nederlandse taal aangeboden. De naam van de opleiding is Engelstalig, omdat het beter de sector duidt: het gaat niet alleen om popmuziek (de Nederlandse connotatie bij het woord popcultuur), maar om populaire cultuur in brede zin: naast muziek ook Youtube, vormgeving, tatoeage, scenarioschrijvers, fotografie, etc.

Bijzonder kenmerk: Ondernemen

Professionals in de popcultuur werken veelal op zelfstandige basis. Ondernemerschap, innovatie en omgevingsgerichtheid horen daarom onlosmakelijk bij het beroep. Studenten worden opgeleid tot 'artistic professionals' die een connectie kunnen maken met een breed publiek en een markt weten te vinden voor hun ideeën. Op grond van deze oriëntatie heeft de bacheloropleiding Popular Culture het bijzonder kenmerk Ondernemen aangevraagd. De bevindingen over dit bijzondere kenmerk komen in het laatste hoofdstuk van dit rapport aan de orde.

De visitatie

De Hanzehogeschool heeft aan AeQui opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegen-

woordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie heeft op 6 en 7 november 2019 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft zich daarbij expliciet georiënteerd aan het cluster Beeldende kunst en vormgeving diagonaal waarin deze opleiding geplaatst is. Ook is rekening gehouden met de andere kunstopleidingen binnen Academie Minerva. Dit is met het voltallig panel gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) de commissie.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is in december 2019 in concept toegestuurd aan de opleiding; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Het is de bedoeling om het ontwikkelgesprek te laten plaatsvinden na de herstelperiode. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

1. Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding Popular Culture leidt studenten op tot creatieve ondernemers, die in staat zijn hun eigen beroepspraktijk op te bouwen. De beoogde leerresultaten zijn in overleg met het werkveld geformuleerd aan de hand van zes kerntaken en bijbehorende competenties, die in ieder creatief beroep aan de orde komen. Het eindniveau van de kerntaken komt overeen met het vereiste bachelorniveau. Door de variatie in beroepsbeelden en de flexibiliteit van het vraaggestuurde programma kent de opleiding een grote differentiatie van uitstroomprofielen. Dit past bij de dynamiek van het creatieve werkveld. De commissie is van oordeel dat de opleiding relevant en waardevol is en studenten unieke kansen biedt. Een meer gestructureerde kennisbasis kan de opleiding versterken. Werkveldadviesraad en studenten vragen hier ook om. De opleiding onderhoudt intensieve contacten met het werkveld. De opleiding zou de contacten nog kunnen verbreden, ook internationaal. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

De zelfevaluatie beschrijft dat de bachelor Popular Culture studenten opleidt tot creatieve ondernemers die werken vanuit een gevarieerde praktijk met eigentijdse media en op gevarieerde podia. Studenten leren een eigen opvatting en invulling van de beroepspraktijk te ontwikkelen. Ze leren binnen een gemeenschap van verschillende artiesten, bouwers en makers. Verschillende soorten creatieven (zoals zangers, videokunstenaars, producers, schrijvers, filmmakers) voeden elkaars energie en kennis. Het onderwijs is gericht op een persoonlijk vormgegeven beroepspraktijk en sluit op die manier aan op de opvatting van de popcultuur als een subjectieve (persoonlijk gedifferentieerde) cultuur van het dagelijkse leven. Persoonlijke voorkeuren en de directe praktische beleving zijn leidend. Daarom is het onderwijs praktijkgericht en vraaggestuurd.

De missie van de opleiding is 'artistic professionals' op te leiden die samen met de omringende omgeving een positieve en duurzame impact op henzelf en de wereld hebben. Daartoe wordt verbinding gezocht met de regionale, nationale en internationale omgeving. Uit de gesprekken blijkt dat het accent daarbij op de directe omgeving ligt. Kernwaarden voor de opleiding Popular Culture zijn: verbinding, vertrouwen, dialoog, authenticiteit en grass roots.

In samenspraak met het werkveld heeft de opleiding een set van kerntaken en competenties opgesteld die in ieder creatief beroep aan de orde komen. De kerntaken weerspiegelen de creatieve beroepspraktijk, de competenties zijn het gereedschap waarmee deze praktijk wordt uitgeoefend. De zes kerntaken zijn:

1. Verkennen en observeren;
2. Fantaseren en verbeelden;
3. Ontwerpen en uitproberen;
4. Realiseren en leveren;
5. Ordenen en sturen;
6. Zaaïen en oogsten.

Studenten werken gedurende de opleiding aan de zes kerntaken en de bijbehorende competenties op een steeds hoger niveau. Ze ontwikkelen zich van een basisniveau naar een gevorderd niveau, en uiteindelijk tot het beroepsniveau aan het eind van de opleiding. Het toenemende niveau komt tot uiting in zelfstandigheid, complexiteit, discipline, verdieping en onderbouwing, artistieke signatuur, actieradius en impact. De Onderwijs- en Examenregeling (OER) legt de verbinding met de Dublin descriptor op bachelorniveau. Voor hun afstuderen organiseren de studenten een performance buiten de deur. Daarbij moeten ze hun keuzes aan de hand van onderzoek onderbouwen en in hun rapportage laten zien dat ze in staat zijn tot kritische zelfreflectie.

De gesprekken tijdens het bezoek maken duidelijk dat de nadruk in de opleiding vooral ligt op attitude en vaardigheden, en minder op kennis. De werkveldadviesraad en de studenten pleiten voor een steviger kennisbasis.

Studenten zijn tijdens hun opleiding zowel student, artiest als ondernemer. Gedurende de studie bouwen ze al hun eigen beroepspraktijk op. Door de variatie in beroepsbeelden en de flexibiliteit van het vraaggestuurde programma kent de opleiding een grote differentiatie van uitstroomprofielen, die past bij de dynamiek van het creatieve werkveld. De alumni merken dat de opleiding niet overal bekend is en dat uitleg over het karakter en de inhoud van de opleiding nodig is. De opleiding betreft het werkveld door een werkveldadviesraad. Daarnaast werkt ongeveer tachtig procent van de docenten naast hun aanstelling bij de AvP in de beroepspraktijk. De opleiding houdt contact met de alumni. Een aantal van hen treedt op als gastdocent. Alumni vormen een netwerk waar studenten een beroep op kunnen doen.

Internationalisering komt tot uiting in de contacten met collega-scholen in het buitenland, in samenwerking bij internationale festivals, mogelijkheden voor studentenuitwisseling in de minor (30 EC) en de jaarlijkse International Week. Een deel van de studenten loopt ook stage of doet projecten in het buitenland.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de bachelor Popular Culture een relevante opleiding is, die zich onderscheidt van andere kunstopleidingen en een eigen waarde heeft. Studenten krijgen unieke kansen om zich tot ondernemende artistieke professionals te ontwikkelen. Het doel en de vraaggestuurde opzet van de opleiding rechtvaardigen de combinatie met het bijzonder kenmerk Ondernemen.

De commissie vindt dat het hbo-niveau op overtuigende wijze is geconcretiseerd aan de hand

van de kerntaken die bij afstuderen op beroepsniveau uitgevoerd moeten worden. In de trits kennis-vaardigheden-attitude komt de houding naar het oordeel van de commissie sterk naar voren. De vaardigheden komen eveneens voldoende aan de orde, maar het accent op theoretische verdieping is op dit moment te gering. De opleiding erkent dit, mede naar aanleiding van signalen van de werkveldadviesraad, alumni en studenten, en er is een begin gemaakt om dit te verbeteren (zie ook standaard 2).

De opleiding onderkent meerdere mogelijkheden om tot kennis te komen, zoals door theoretische verdieping of door ervaring. Ook de commissie onderkent dit. Wel denkt de commissie dat het goed zou zijn om meer structuur te brengen in *wat* een kennisbasis op bachelorniveau ten minste zou moeten inhouden. De commissie vindt dat het vraaggestuurde karakter van de opleiding een sterk punt is, maar is ervan overtuigd dat een gestructureerde kennisbasis de vraagsturing niet in de weg hoeft te staan.

De commissie meent dat de potentie van de opleiding nog meer benut kan worden en dat er goede kansen voor doorontwikkeling zijn. Het vraaggestuurde karakter zou ook op masterniveau of als PhD-programma aantrekkelijk kunnen zijn voor mensen met beroepservaring die zich verder willen ontwikkelen. Professionalisering van de communicatie naar buiten kan eraan bijdragen dat de waarde van de opleiding en haar afgestudeerden breder herkend wordt. De commissie meent dat de internationalisering nog in de kinderschoenen staat. De commissie realiseert zich dat de kleine omvang van de leergemeenschap beperkingen met zich meebrengt, maar moedigt de opleiding aan de potentie van internationale contacten te doordenken en, meer in het algemeen, relaties met de bredere buitenwereld aan te gaan. De opleiding kan hierbij het ondernemerschap benutten, dat ze ook van haar studenten verwacht.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

2. Onderwijsleeromgeving

Het vierjarige curriculum biedt studenten de gelegenheid hun persoonlijke beroepspraktijk te ontwikkelen. In productiehuizen werken ze aan hun eigen projecten, in labs krijgen ze de benodigde praktische en theoretische verdieping, waarbij de vraag van de student centraal staat. De samenhang in het programma komt tot stand door drie leerlijnen: onderzoek, ondernemerschap en studieloopbaanbegeleiding (SLB). Zowel uit de mogelijkheden die het programma biedt als uit de opstelling van de docenten blijkt dat de student centraal staat. Dat is het sterke punt van de opleiding. De opleiding is zich ervan bewust dat ze meer regie in het programma kan nemen. De opleiding werkt aan meer structuur, de ontwikkeling van een kennisbasis en versteviging van de SLB-lijn om het niveau van de opleiding op een hoger niveau te brengen. De studenten vragen hier ook om. Het docententeam is gepassioneerd en zowel inhoudelijk als didactisch deskundig. Ze staan in nauw contact met de beroepspraktijk. Het gebouw en de praktische faciliteiten zijn passend voor de opleiding, de theoretische faciliteiten verdienen versterking. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

Programma

De vierjarige bacheloropleiding bestaat uit een propedeutische fase, een hoofdfase (jaar 2 en 3) en een afstudeerjaar. Het programma bestaat volledig uit zelfsturend projectonderwijs gericht op de ontwikkeling van de persoonlijke beroepspraktijk van de student. Studenten leren in de propedeuse de voor dit onderwijs benodigde vaardigheden van zelfstudie en zelfwerkzaamheid, en ontwikkelen die verder tot een niveau van onderzoeksvaardigheid en ondernemendheid dat nodig is voor een kansrijke startpositie in de popcultuur.

De propedeuse bestaat uit vier projecten, elk met een looptijd van 10 weken, waarin de basisvaardigheden van artistiek onderzoek (R&D) en creatief ondernemerschap (Projectmanagement) aan bod komen. Drie projecten zijn voorgeschreven. Daarnaast is er ruimte voor een vierde, zelfstandig ingevuld project. De latere studie jaren zijn ingedeeld in semesters. In de hoofdfase zijn er een verplicht project, een stage en een vrij project, van elk 30 EC. Daarnaast is er een semester dat naar keuze kan worden ingevuld met een minor of een vrij project. Vanaf studiejaar 2019-20 werken de studenten in het afstudeerjaar in het eerste semester aan een onderzoek, ter oriëntatie op het

eindexamenwerk. Hierin onderzoeken de studenten context, concept en ontwerp (kerntaken 1, 2, en 3). Het tweede deel van het eindexamen betreft de realisatie, presentatie en disseminatie van het eindexamenwerk (kerntaken 4, 5, en 6).

Studenten kunnen aanvullend kiezen voor een zevende kerntaak (Pionieren, aanjagen en verbinden) als onderdeel van het honoursprogramma van de Hanzehogeschool. Een docent kan hen hiervoor voordragen. Studenten die de zevende honourskerntaak op beroepsniveau behalen ontvangen het Honours Certificaat.

Tijdens de projecten wordt per kerntaak, op basis van de daarvoor benodigde competenties, een leeruitkomst geformuleerd. Hiermee worden de disciplineoverstijgende competenties vertaald naar concrete kennis, vaardigheden en attitude. Aan het begin van een project wordt afgesproken wat het op te leveren beroepsproduct is. Studenten uit dezelfde studiefase werken interdisciplinair samen in een productiehuis, elk aan hun eigen project, met uiteenlopende praktijken. Ze vormen hier een 'community of practice'. Een projectcoach en een R&D-docent begeleiden daarbij het onderzoeksaspect en monitoren de voortgang.

Per semester volgen de studenten drie labs. In een lab werken studenten met gelijkgezinden (bv. liedjesschrijvers) aan theoretische of praktische verdieping. In het verleden werden alleen labs aangeboden als studenten daar om vroegen. Omdat er echter thema's zijn die altijd gevraagd worden, biedt de opleiding nu een aantal vaste labs aan waar studenten zich op kunnen inschrijven. De labs Entrepreneurship en Music zijn hier voorbeelden van. Daarnaast worden op verzoek specifieke labs georganiseerd. In het productiehuis verbinden de studenten wat ze in de verschillende labs hebben geleerd. Andere werkvormen in een projectperiode zijn colleges (hoor-, werken gastcolleges), intervisie, supervisie en practica.

Uit de gesprekken met studenten en alumni en uit het studentenhoofdstuk bij de zelfevaluatie blijkt dat de studenten behoefte hebben aan een meer gestructureerde kennisbasis. Dat kan in de labs, maar ook doordat docenten een student op relevante literatuur wijzen. Er is een mediaguide die door de docenten als fluïde wordt beschreven. Ze benadrukken dat ze de studenten naar een breed scala aan bronnen willen verwijzen, niet alleen literatuur, maar bv. ook experts in het werkveld.

Het programma kent vijf doorlopende leerlijnen: onderzoek, ondernemen, bedenken, maken en delen. Daarnaast is er de studieloopbaanbegeleiding (SLB). De onderzoekslijn houdt in dat in een iteratief proces, in elk project, de vragen worden onderzocht die bij de zes kerntaken horen, bv. 'Hoe speel ik in op trends en ontwikkelingen in de samenleving' bij kerntaak 1. Per vraag wordt een onderzoeksmethode gekozen en geformuleerd tot welk beroepsproduct dat moet leiden. De leerlijn begint op basisniveau: aangewezen problematiek, voorgeschreven methodiek en aangedragen kennis. In de loop van de opleiding gaat het om een gevorderd niveau, en bij het afstuderen om het beroepsniveau. Tijdens de opleiding kunnen studenten deelnemen aan praktijkgericht onderzoek, bijvoorbeeld in de Innovatiewerkplaats Gebiedscoöperatie Westerkwartier of in het lectoraat Art & Sustainability.

In elk project komt ondernemerschap aan de orde en breiden de studenten hun kennis en vaardigheden uit op de terreinen communicatie en marketing (zoals presentatie en relatiebeheer) en ondernemerschap (accountmanagement en bedrijfsvoering).

Iedere student krijgt voor de duur van de opleiding een studieloopbaanbegeleider (SLB'er) toegewezen. Aan het begin en eind van ieder project bespreekt de student met de SLB'er de studievoortgang om de beroepsambitie en daarbij behorende leerdoelen opnieuw te articuleren. Zo worden de studenten geholpen zich te blijven richten op het doel dat ze zich voor ogen hebben en een daarbij passende studieroute te kiezen. SLB'ers vullen dit op hun eigen manier in en sommige SLB'ers leggen het initiatief voor een afspraak bij de student. Alle docenten vervullen een rol als SLB'er. Studenten kunnen hun SLB'er daarvoor ook in andere rollen (docent, projectcoach) tegenkomen. De docenten zijn zich ervan bewust dat deze rollen in een klein team door elkaar kunnen lopen, maar benadrukken dat ze hier alert op zijn en dat dit voor de studenten voldoende duidelijk is. Recent heeft het team overlegd om tot een meer gestructureerde invulling van SLB te komen, met afspraken over frequentie van het contact met de student en welke onderwerpen in ieder geval aan de orde moeten komen. De SLB'ers hebben vorig jaar een training in coaching gevolgd.

Uit de toetsresultaten (zie standaard 4) blijkt dat de taalvaardigheidscomponent bij de beroepsproducten en verantwoordingsverslagen niet altijd aan eisen op hbo-bachelorniveau voldoet. De opleiding heeft dit in het afstudeerproductiehuis zelf ook opgemerkt en is voornemens hier meer aandacht aan te besteden. De begeleiding in onderzoeks- en rapportagevaardigheden bij de projecten zal worden versterkt.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door ongeveer twintig docenten. Het overgrote deel van hen (80%) is actief in het werkveld als zelfstandig

vormgever, artiest etc., waardoor zij de relatie met de beroepspraktijk en ondernemerschap kunnen leggen. De opleiding kiest bewust voor parttime aanstellingen om deze verbinding te verzekeren. Voor specifieke kennis die niet in het docententeam aanwezig is, doet de opleiding een beroep op docenten van aanpalende opleidingen in Minerva of van opleidingen als evenement management. Ook nodigt de opleiding regelmatig gastdocenten uit.

Alle docenten zijn in het bezit van een didactische kwalificatie. Zoals hierboven vermeld heeft het team recent een training in coaching gevolgd. In samenwerking met het lectoraat en het Kenniscentrum Kunst en Samenleving werken docenten aan hun onderzoeksvaardigheden. Kennisdeling over didactische en theoretische onderwerpen vindt plaats op studiedagen.

Voorzieningen

De opleiding is gehuisvest in een eigen pand in Leeuwarden. Tijdens het bezoek kreeg de commissie een rondleiding langs de verschillende onderwijsvoorzieningen. Naast de algemene ruimten voor onderwijs en overleg zijn er specifieke lokalen en faciliteiten voor muziek, fotografie en film. Studenten kunnen instrumenten en hulpmiddelen huren bij de balie. Studenten kunnen gebruikmaken van de bibliotheekvoorzieningen van de Hanzehogeschool. In de AvP is er een bescheiden boekenplank en werken docenten aan een media guide, waarin ze verwijzen naar diverse bronnen zoals literatuur, Youtube, Tedtalks. Op een vraag van de commissie hiernaar blijken de studenten de mediaguide niet te kennen.

Naast de formele documenten (OER, studiegids) hanteert de opleiding verschillende informatiekanaalen, zoals e-mails, Blackboard en informatieborden bij de ingang van het gebouw. Studenten geven toe dat ze hun e-mails slecht lezen. Ze kijken vooral op de informatieborden bij de trap.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat het curriculum de studenten uitstekende kansen biedt om hun beroepsambities vorm te geven. De open structuur biedt de ruimte om nieuwe wegen te onderzoeken. Het systeem van productiehuizen en labs werkt goed. Het aanbod van labs is uitgebreid tot een set basislabs, die uitgebreid wordt naar behoefte van de studenten. Het is duidelijk zichtbaar dat de opleiding de student centraal stelt. De commissie vindt dat het sterke punt van de opleiding.

Bij een dergelijk open curriculum is goede begeleiding essentieel. De commissie waardeert het zelfkritisch vermogen van het docententeam: men wil het opleidingstraject sterker gaan registreren en is zich ervan bewust dat meer theorie en structuur de opleiding op een hoger niveau kunnen tillen. De studenten en alumni beamen dat de opleiding wel wat uitdagender mag. Ook vinden de studenten een nadeel van de vraaggestuurde aanpak dat ze niet altijd weten waarnaar ze kunnen of zouden moeten vragen. Daarom is het goed dat er een begin is gemaakt met een duidelijkere structuur in het eerste studiejaar, meer stroomlijning van het lab-aanbod en de opbouw van een onderzoekslijn. Daarnaast zijn eerste stappen gezet om het SLB-traject te verstevigen, een kennisbasis op te stellen en de taaleisen te verhogen. De commissie adviseert de opleiding aan deze ontwikkelingen blijvende aandacht te besteden.

De commissie stelt vast dat de docenten deskundig en gepassioneerd zijn, met hart voor de studenten. Het grote aantal deeltijd docenten dat actief is in het werkveld, versterkt de relatie met de beroepspraktijk en de ontwikkeling van ondernemerschap. Er is aandacht voor permanente didactische scholing. Gastdocenten worden benut om aanvullende expertise in te brengen. De docenten vormen samen met de studenten een community met een gemeenschappelijke set mores. Hoewel een hecht docententeam positief is, meent de commissie dat meer diversiteit en een meer naar

buiten gerichte blik de opleiding kan versterken. De relatie met het kenniscentrum is op dit moment beperkt: de onderwerpen van het kenniscentrum lijken niet altijd relevant voor de opleiding Popular Culture. Het zou goed zijn als het kenniscentrum meer kan inspelen op de thema's van deze opleiding.

Het onderwijsgebouw heeft sfeer. De faciliteiten voor praktische oefening zijn voldoende. Ze zijn sterk op de muziek georiënteerd, wat overeenkomt met het aandeel studenten dat zich hierop richt. Het is niet haalbaar om bij de grote diversiteit van de studentenpopulatie de nieuwste digitale apparatuur in huis te hebben. Mogelijk kan op dit vlak meer samenwerking gezocht worden

met andere opleidingen van Minerva of andere instituten, of kunnen studenten met een bepaald budget zelf in het werkveld, bij bedrijven in Leeuwarden, inkopen of huren wat ze nodig hebben. De faciliteiten voor het theoretische deel op de locatie van de opleiding zijn te gering. De (digitale) mogelijkheden van de Hanzebibliotheek zouden dit kunnen compenseren, maar worden niet benut. Docenten zouden de studenten actiever op de bibliotheek moeten wijzen en dit in hun onderwijs integreren.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

3. Toetsing

De commissie is van oordeel dat de opleiding een strak georganiseerd en degelijk toetsstelsel hanteert. In de bestudeerde studentwerken ziet de commissie de doorlopende leerlijn met toenemende complexiteit duidelijk terug. Zoals blijkt uit het achtogenprincipe bij de beoordeling hecht de opleiding waarde aan de betrouwbaarheid van toetsing. De kalibreersessies kunnen de betrouwbaarheid nog verder verbeteren. De commissie vindt het positief dat in het nieuwe toetsbeleid de beoordeling en de feedback meer holistisch plaatsvinden, gericht op de kerntaken. De commissie is van oordeel dat de feedback nog meer geobjectiverd en op de kern gericht kan worden. De kwaliteit van de toetsing wordt serieus geborgd door de toetscommissie en de examencommissie.

De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

Aansluitend bij het onderwijsconcept is ook de toetsing flexibel, en praktijkgericht. De toetsing op de AvP is flexibel omdat de projecten die ter toetsing kunnen worden voorgelegd iedere denkbare vorm kunnen hebben op voorwaarde dat deze aansluit bij de door de student geambieerde creatieve beroepspraktijk binnen de popcultuur. Het niveau wordt geborgd door de bepalingen die net zoals de kerntaken disciplineoverstijgend zijn geformuleerd en in de dialoog tussen student en docent worden gepersonaliseerd. De toetsing is praktijkgericht omdat de competentie van de student wordt getoetst aan de hand van beroepsproducten en een leerbiografie die het resultaat zijn van het uitgevoerde project. De beroepsproducten zijn het resultaat van een creatieve kerntaak die aan het werkveld is ontleend. De leerbiografie en eventuele halffabricaten geven inzicht in de onderzoeksmatige totstandkoming van de beroepsproducten en het bijbehorende leerproces. De beoordeling komt tot stand door een kritische bevraging van het leerproces en de beroepsproducten. Dit vraaggesprek begint met het opstellen van de leerdoelen/leeruitkomsten bij aanvang van het project, zet zich voort in de begeleiding en leidt uiteindelijk aan de hand van een criteriumgericht interview (CGI) tot een beoordeling.

In de propedeuse duurt een project tien weken. In week 8 geeft de student een presentatie

(performance assessment) en verwerkt de feedback daarop in het portfolio. In week 10 vindt het portfolio-assessment plaats. In latere jaren duren de projecten twintig weken, verdeeld in twee blokken van tien weken. In het eerste blok ligt de nadruk op studie, oefening en onderzoek terwijl in het tweede blok de nadruk ligt op vervaardiging en afwerking van de betreffende beroepsproducten. Het eerste blok van het semester wordt in week 10 afgesloten met presentatie-assessments. Tijdens deze presentatie-assessments worden één of meer try-outs, demo's of prototypes gepresenteerd. De student verzamelt de feedback en stelt naar aanleiding hiervan en in overleg met de productiehuisbegeleider het Persoonlijk ontwikkelplan (POP) en het plan van aanpak bij voor het tweede blok. In de laatste twee weken van het blok levert de student de definitieve beroepsproducten op, en wordt het portfolio compleet gemaakt met feedback en de leerbiografie. In de laatste week controleert de productiehuisbegeleider het portfolio, waarna de beoordeling plaatsvindt.

Beoordelaars toetsen op holistische wijze of het project op het juiste niveau heeft plaatsgevonden. Beoordeling vindt plaats op het niveau van kerntaken, waarbij steeds vier competenties aan de orde komen. In het toetsplan (2019) heeft de opleiding geconcretiseerd wat er per kerntaak en competentie van de studenten wordt verwacht.

Voor de drie niveaus (basis, gevorderd, beroepsniveau) zijn niveaubepalingen uitgewerkt.

Bij elke beoordeling hanteert de opleiding het meerogenprincipe. Studenten worden in het productiehuis begeleid door twee docenten, van wie ten minste één feedback geeft op het geleverde werk. Daarnaast geven de drie labdocenten gedurende een semester feedback op de specifieke beroepsproducten. Het eindassessment wordt uitgevoerd door twee assessoren die niet bij de begeleiding betrokken zijn geweest. De opleiding organiseert kalibreersessies om in het docententeam de criteria te bespreken en te verhelderen, zodat de beoordeling betrouwbaar is. Op dit moment merken de studenten dat de beoordeling nog teveel afhangt van het team van beoordelaars.

De commissie heeft een selectie van eindwerken en tussenproducten en de bijbehorende beoordelingsformulieren bestudeerd. Het viel de commissie daarbij op dat de gegeven feedback vaak gericht was op het proces en minder op het product. De feedback was ook niet altijd concreet gericht op hoe een student zich zou kunnen verbeteren.

De opleiding beschikt over een ongedeelde, academie-brede examencommissie die is samengesteld uit één vertegenwoordiger per (groep van) bacheloropleiding(en) en een vertegenwoordiger van de masteropleidingen. De examencommissie bestaat in totaal uit zes leden van de verschillende bachelor- en masteropleidingen van Minerva. De examencommissie geeft niet alleen haar oordeel over de eindwerken (zie ook standaard 4), maar zij is ook betrokken bij het observeren van de examens en is ook aanwezig bij de voor- en nabespreking door docenten. Tevens onderzoekt de examencommissie per periode of studenten begrijpen waar ze op beoordeeld worden.

Verder is er ook een opleidingseigen toetscommissie betrokken. Deze toetscommissie stelt jaarlijks een plan van aanpak op om het leerproces en de voortgang van studenten blijvend te

monitoren. Ze checkt de validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en uitvoerbaarheid van de toetsing door het bijwonen van assessments, naar analogie van de werkwijze van de examencommissie bij de eindassessments. Naar aanleiding van evaluaties onder studenten en docenten is in 2019 een nieuw toetsplan opgesteld. De eerste ervaringen hiermee zijn positief.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding een strak georganiseerd en degelijk toetsstelsel hanteert. In de bestudeerde studentwerken ziet de commissie de doorlopende leerlijn met toenemende complexiteit duidelijk terug.

Zoals blijkt uit het achtogenprincipe bij de beoordeling hecht de opleiding waarde aan de betrouwbaarheid van toetsing. Uit het commentaar van de studenten komt naar voren dat dit nog verder verbeterd kan worden. Het is daarom goed dat de opleiding kalibreersessies organiseert. De commissie adviseert deze voort te zetten.

De commissie vindt het positief dat in het nieuwe toetsbeleid de beoordeling en de feedback meer holistisch plaatsvinden, gericht op de kerntaken. De commissie is van oordeel dat de feedback nog meer op de kern gericht kan worden, door de studenten concreet te wijzen op wat ze goed en minder goed gedaan hebben en hoe ze dat een volgende keer beter kunnen doen. De commissie adviseert de beoordeling meer te objectiveren, zodat de persoon van de beoordelaar er niet in doorklinkt. Ook zou het goed zijn de feedback te redigeren, zodat de student een eenduidig verhaal meekrijgt, en de vraagvorm vermeden wordt.

De commissie stelt tot slot vast dat de opleiding goede maatregelen treft om de kwaliteit van de toetsing te borgen. De toetscommissie en de examencommissie nemen hun taak om de kwaliteit van toetsen en tentamens te borgen serieus en weten zich een eigenstandig oordeel te vormen over de toetsing en het artistieke eindniveau van de opleiding. De vergrote aandacht voor BKE-certificering heeft hieraan tevens bijgedragen.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding voldoet aan deze standaard.

4. Gerealiseerde leerresultaten

In het eindexamen worden alle kerntaken op beroepsniveau getoetst aan de hand van een afstudeerproject. De eindwerken zijn grotendeels relevant en van voldoende niveau. Bij een aantal was de kwaliteit van het product en/of de rapportage echter niet op orde. De commissie vindt het terecht dat de opleiding kiest voor een holistische beoordelingswijze, maar vindt niet dat product en rapportage elkaar volledig kunnen compenseren. De commissie meent dat voor zowel het product als de onderbouwing een ondergrens op hbo-bachelorniveau gehanteerd moet worden. De deels al ingevoerde wijzigingen zullen er naar verwachting voor zorgen dat het afstudeerniveau binnen twee jaar in alle gevallen ook op deelaspecten voldoende is. Het functioneren van de alumni in het werkveld is goed. Afgestudeerden dragen met hun werk bij aan relevante maatschappelijke thema's. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **ten dele voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

In het afstudeerprogramma laten de studenten zien te beschikken over de eindkwalificaties van de opleiding en worden de leeruitkomsten op beroepsniveau getoetst. Het eindproject omvatte 30 ECTS; in de nieuwe situatie is dit 60 ECTS. Daarin werken studenten aan één eindproject dat alle kerntaken omvat. Iedere kerntaak laat een aspect van de toekomstige beroepspraktijk van de student zien en iedere kerntaak kent een eigen onderzoekscomponent, leeruitkomst en deelproduct. In de eerste helft van het afstudeerjaar wordt het gehele project ontwikkeld en getest (kerntaken 1,2 en 3). Aan het eind van het eerste semester vindt een assessment plaats waarbij wordt gekeken naar de context, het concept en het ontwerp van het eindwerk. Dit assessment fungeert als een go/no-go moment voor de overgang naar de afrondende fase van het eindexamen. Het tweede deel van het eindexamen betreft de realisatie, presentatie en disseminatie van het eindexamenwerk (kerntaken 4, 5 en 6). In deze fase is een tweede go/no-go moment ingepland na zeven weken. De student moet dan 25% van het onderzoek laten zien, inclusief bronnen, deelvragen en analyses. Bij het eindassessment wordt gekeken naar de kwaliteit van het eindwerk en de presentatie daarvan, de potentie van de creatieve onderneming en de manier waarop de student aan het gehele project artistiek leiding heeft gegeven.

De toetsing van het afstudeerprogramma bevat drie onderdelen die integraal beoordeeld worden: portfolio, performance en eindassessment (CGI). Kalibratie vindt plaats met het werkveld en tussen assessoren onderling. Een expert uit het werkveld is betrokken bij het eindassessment, om de relevantie voor het werkveld te beoordelen en daarover advies aan de assessmentcommissie te geven.

Bij de bestudering van eindwerken trof de commissie een aantal inspirerende en uitstekende werkstukken aan. Anderzijds waren er ongeveer vijf eindproducten met serieuze tekortkomingen. Een aantal voldeed niet aan de kwaliteit van een beroepsproduct, bij anderen was de theoretische onderbouwing onjuist of te beperkt en tot slot waren er werkstukken waarbij de reflectie en het taalgebruik onder de maat waren. Een van deze studenten is cum laude afgestudeerd, wat in de ogen van de commissie een onjuist beeld geeft van de kwaliteit van het eindwerk. In het gesprek dat de commissie hierover voerde met de opleidings- en afstudeerverantwoordelijke kwam naar voren dat de opleiding bij de beoordeling niet alleen kijkt naar het eindproduct, maar het ontwikkelingsproces van de student zwaar laat meewegen. De opleiding gaat daarbij sterk uit van vertrouwen in de potentie van de student. Studenten die geen sterke schriftelijke rapportage inleverden, konden dit soms compenseren door hun mondelinge presentatie. Het systeem

om daarbij het minimumniveau van een hbo-bachelor op de deelaspecten te garanderen functioneerde niet altijd voldoende. Met de invoering van het afstudeerproductiehuis, aanscherping van de onderzoeksbegeleiding en kalibratiesessies verwacht de opleiding dat de minimum eisen van de verschillende onderdelen van het afstudeerprogramma voldoende bewaakt zullen worden

De commissie ontmoette enthousiaste en ondernemende alumni. Ook in de documentatie ziet de commissie inspirerende voorbeelden van wat de opleiding realiseert. Afgestudeerden dragen met hun werk bij aan relevante maatschappelijke thema's.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de meeste eindwerken goed uitgevoerd en relevant zijn en de beoogde leerresultaten laten zien. Bij een aantal eindwerken heeft de commissie vragen bij de kwaliteit van het product of de rapportage en soms op beide. De commissie vindt het terecht

dat de opleiding kiest voor een holistische beoordelingswijze en waardeert het vertrouwen in de studenten dat bij de beoordelingen zichtbaar is. De commissie is het met de opleiding eens dat een beroepsproduct voor een hbo-bacheloropleiding belangrijk is, maar vindt dat dit een onvoldoende theoretische en analytische kwaliteit niet kan compenseren, en vice versa. Zowel beroepsproduct, als theoretische en analytische kwaliteit verdienen een ondergrens die bewaakt moet worden, zodat het diploma garant staat voor het bachelorniveau.

De commissie heeft er vertrouwen in dat de deels al ingevoerde wijzigingen (afstudeerproductiehuis, onderzoeksbegeleiding, go/no-go momenten) en kalibratie van de eisen voor het minimumniveau van de verschillende elementen ervoor zullen zorgen dat de kwaliteit van afstudeerproducten op afzienbare termijn voldoende zal zijn.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **ten dele voldoet** aan deze standaard.

Bijzonder kenmerk: Ondernemen

De opleiding heeft een expliciet verwoorde visie op ondernemerschap, die aansluit bij de visie van de Hanzehogeschool. Er zijn concrete doelstellingen geformuleerd voor ondernemerschap in de opleiding. Deze zijn voldoende ambitieus. Ondernemerschap is een integraal onderdeel van de opleiding en wordt daarom ook regelmatig geëvalueerd, samen met de studenten, alumni en de werkveldadviesraad. De beoogde eindkwalificaties zijn passend verwoord in kerntaken en competenties. Dat garandeert dat alle studenten aan eisen van ondernemerschap moeten voldoen. Vooral in houding en vaardigheden komt het ondernemerschap goed uit de verf. De theoretische kennisbasis verdient meer aandacht. De opleiding hanteert een geschikte intakeprocedure, waardoor initiatiefrijke studenten worden toegelaten die de juiste houding en motivatie hebben voor deze vraaggestuurde opleiding. De commissie is van oordeel dat het praktijkgerichte en projectgebaseerde programma van de opleiding bij uitstek geschikt is voor de ontwikkeling van een ondernemende houding en ondernemerschap. Ondernemerschap loopt als een rode draad door het programma. Het overgrote deel van de docenten is actief in het werkveld als zelfstandig vormgever, artiest etc., waardoor zij de relatie met de beroepspraktijk en ondernemerschap kunnen leggen. Door hun beroeps- en onderzoeksmatige activiteiten blijven ze goed op de hoogte van wat er speelt in de praktijk van het ondernemen. De afstudeerprojecten en de carrières van afgestudeerden laten zien dat studenten van de opleiding de beoogde eindkwalificaties realiseren. De werkveldadviesraad bevestigt dat beeld. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding voldoet aan de standaarden van het Bijzonder Kenmerk Ondernemen.

1. Visie en beleid

Toetspunt 1a: een duidelijke visie op ondernemen

Er is een heldere visie op ondernemen in relatie tot het programma, gedragen door de instelling. Deze visie wordt in voldoende mate gedeeld en/of ondersteund door (ondernemende) belanghebbenden binnen en buiten de instelling.

Bevindingen

De opleiding sluit aan bij de visie op ondernemerschap van de Hanzehogeschool Groningen. De Hanzehogeschool wil elke student opleiden tot ondernemende professional en waar mogelijk tot zelfstandig ondernemer. Daarom vindt de hogeschool integratie in het onderwijs van op ondernemerschap en op een ondernemende houding gerichte onderdelen van wezenlijk belang. Dat kunnen zowel specifieke ondernemerschapsonderdelen zijn als onderdelen die gericht zijn innovatie en creativiteit. Die zijn immers een voedingsbodemp voor een ondernemende houding.

De creatieve industrie vraagt in toenemende mate om flexibele, (inter)nationaal opererende

creatieven die zich als zzp'er in de markt staande kunnen houden. De opleiding Popular Culture accentueert het belang van een marktgerichte benadering en van ondernemerschap, met name als zzp'er. De opleiding vindt het daarom belangrijk dat studenten een interdisciplinaire benadering verwerven en leren te experimenteren met culturele vernieuwingen in een publieke omgeving, inclusief het vermarkten daarvan.

De opleiding maakt deel uit van de culturele infrastructuur van de stad Leeuwarden. De opleiding werkt samen met de lectoraten Art & Sustainability en Image in Context van het Kenniscentrum Kunst & Samenleving. De opleiding heeft een werkveldadviesraad waarin verschillende onderdelen van de artistieke sector vertegenwoordigd zijn.

Overwegingen

De commissie onderschrijft dat de opleiding ondernemerschap hoog in het vaandel heeft staan. Dat is verwoord in de visie en positionering van de opleiding en sluit aan bij de visie van de

Hanzehogeschool. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

Toetspunt 1b: Ondernemen in doelstellingen vertalen

De visie op ondernemen is concreet uitgewerkt in toetsbaar beleid (bijv. SMART specifiek, meetbaar, haalbaar, realistisch en tijdig geformuleerd).

Bevindingen

Ondernemen is vervlochten in het profiel van de opleiding. Professionals in de popcultuur bedrijven vaak 'hybride' of 'gemengde' praktijken op zelfstandige basis. Ze zijn actief als ondernemer in een breed werkveld, zoals cultuur, educatie, communicatie, reclame en in de entertainmentindustrie. Om die professionals zodanig toe te rusten dat ze zich optimaal kunnen ontplooiën binnen de popcultuur is de opleiding gericht op een breed scala aan competenties, zowel op het gebied van artistieke ontwikkeling als op terreinen van het ondernemerschap.

De opleiding heeft als doelstellingen geformuleerd:

- alle studenten van de Academie voor Popcultuur (AvP) komen tijdens de opleiding in aanraking met ondernemen en ondernemerschap;
- alle studenten zijn competent als ondernemende student, ondernemende professional, professionele ondernemer en/of innovatief ondernemer;
- ten minste 60% van de afgestudeerden is ondernemer of zzp'er.

Overwegingen

De commissie ziet dat er concrete doelstellingen zijn geformuleerd voor ondernemerschap in de opleiding. Deze zijn voldoende ambitieus. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

Toetspunt 1c: Evaluatie van het onderwijsbeleid op het gebied van ondernemen is gericht op verbeteren.

Het beleid op het gebied van ondernemen wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast (cyclisch systeem). Relevante stakeholders uit het werkveld worden daarbij betrokken.

Bevindingen

Het beleid ten aanzien van ondernemen wordt periodiek geëvalueerd, als onderdeel van de reguliere kwaliteitscyclus. Alumni en de werkveldadviesraad van de opleiding speelt hierbij een belangrijke rol.

Bij de invoering van het nieuwe toetsplan (2019) is de indeling en formulering van competenties aangepast. 'Ondernemerschap' is geen aparte competentie meer, omdat het op zichzelf geen vermogen is, maar een rol of een status waar een aantal competenties aan ten grondslag liggen. Ondernemerschap is in feite een hoofdbestanddeel van het beroepsprofiel en wordt gedekt met kerntaak 6 'Zaaien & Oogsten'.

Overwegingen

De commissie waardeert dat de opleiding voortdurend bezig is met kwaliteitsverbetering, zodat studenten optimaal worden voorbereid op de arbeidsmarkt. Ondernemerschap is een integraal onderdeel van de opleiding en wordt daarom ook regelmatig geëvalueerd, samen met de studenten, alumni en de werkveldadviesraad. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

2. Beoogde eindkwalificaties

Toetspunt 2a: beoogde eindkwalificaties

Beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd in doel/ doelstellingen in het onderwijs.

Bevindingen

De Hanzehogeschool heeft een model ontwikkeld voor ondernemerschapsonderwijs en ondersteuning. Dat model kent vier fasen: de ontwikkeling tot (1) ondernemende persoon, (2) ondernemende professional, (3) professionele ondernemer en van (4) innovatieve en duurzame onderneming. De eerste twee fasen gelden voor alle studenten, de laatste twee voor studenten die als zelfstandig ondernemer met een eigen onderneming willen starten. Omdat afgestudeerden van de AvP in grote meerderheid als zzp'er aan de slag gaan, gelden voor alle studenten Popular Culture de eerste drie fasen van het model. Ze worden allemaal én professioneel artiest én ondernemer. Ondernemerschap is een houdingsaspect dat volledig met de opleiding verweven is.

In het afstuderen verwacht de opleiding van studenten dat ze een performance neerzetten die relevant is voor publiek en werkveld. Daartoe ontwikkelen de studenten in de loop van de opleiding de volgende competenties:

1. Visionair vermogen;
2. Creatief vermogen;
3. Communicatief vermogen;
4. Coöperatief vermogen;
5. Innovatief vermogen;
6. Analytisch vermogen;
7. Reflectief vermogen;
8. Connectief vermogen;
9. Organisatorisch vermogen.

Op basis van de competenties kunnen studenten aan het eind van de opleiding de kerntaak 'Zaaien en oogsten' op beroepsniveau uitvoeren. Ook de eindkwalificaties van de kerntaken 1 (Verkennen & Observeren) en 4 (Realiseren & Leveren) zijn relevant voor ondernemerschap.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de beoogde eindkwalificaties passend zijn verwoord in kerntaken en competenties. Dit garandeert dat alle studenten aan eisen van ondernemerschap moeten voldoen. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

3. Onderwijs en leeromgeving

Toetspunt 3a: programma

De inhoud en structuur van het onderwijsprogramma maken het mogelijk de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen te bereiken. In het programma wordt zowel de kennisbasis als de praktijk voldoende gewaarborgd. Elke student moet de kans krijgen zakelijke praktijkervaring op te doen.

Bevindingen

Vanaf het eerste studiejaar worden de studenten getraind in een ondernemende mentaliteit. In het eerstejaarsproject Pitch staan ze in een gelegenheidsformatie tegenover een klant uit het werkveld, waarvoor ze een levensvatbare pitch moeten houden. De verbinding met de economische realiteit groeit gedurende de studie. In labsessies, workshops en gastlessen komen de randvoorwaardelijke zaken van het ondernemerschap langs: rechten, netwerken, pitchen, planontwikkeling etc. Daarnaast is er aandacht voor nieuwe vormen van samenwerking en economische modellen in een snel veranderende maatschappij: het 360 graden contract, alternatieve inkomstenbronnen als crowdfunding, een alternatief voor auteursrechten zoals Creative Commons in plaats van Buma-Stemra, het uitbrengen van werk in eigen beheer, en het werken als kunstenaarscollectief.

De AvP onderscheidt een aantal kennis- en vaardigheidendomeinen en bijbehorende subdomeinen die met communicatie, marketing en ondernemen te maken hebben. In het domein Communicatie en marketing leren studenten methoden en technieken van overdracht van gedachten, ideeën en visie. Ze leren om te gaan met media, communicatiemiddelen en contactmanagementsystemen, en krijgen inzicht in actuele exploitatie- en verdienmodellen. In het kennisdomein Ondernemerschap doen ze vaardigheden op in klantbegeleiding en commercieel onderhandelen, en ontwikkelen ze kennis en vaardigheden in opzet, aanpak en coördinatie van producties en projecten.

Alumni merken tegenover de commissie op dat de theoretische component wat onderbelicht is gebleven tijdens de opleiding. Op verzoek worden specifieke labs of workshops georganiseerd, maar ze zouden het efficiënter vinden als er een gestructureerder aanbod was. Om hieraan tegemoet te komen heeft de opleiding een media-guide samengesteld. Deze is echter bij de studenten nog onvoldoende bekend.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het ondernemerschap als houding goed uit de verf komt in het onderwijsprogramma. Studenten worden op allerlei manieren uitgedaagd zich te verhouden tot hun publiek en de markt. Ook de vaardigheden komen voldoende aan bod. De theoretische kennisbasis verdient meer aandacht. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

Toetspunt 3b: Studentkenmerken

Voor aanvang van de opleiding/minor heeft men zicht op/inzicht in de kenmerken van de studenten op het gebied van ondernemen en wat de ambities/intenties van de studenten zijn.

Bevindingen

De bachelor Popular Culture selecteert studenten door middel van een intake-assessment. De intake wordt gedaan door commissies bestaande uit twee docenten en een student van de opleiding. Kandidaten met een voldoende vooropleiding (havo, vwo, mbo-4) krijgen na aanmelding als opdracht voorafgaand aan het assessment een portfolio in te sturen dat voldoet aan de door de opleiding toegestuurde richtlijnen. Bij voldoende uitvoering van de opdracht worden ze uitgenodigd voor het assessment.

Het intake-assessment bestaat uit twee onderdelen:

- het portfolio-assessment

Een belangrijk onderdeel van het intake-assessment is het bespreken van het portfolio: het eigen werk van de student. De eigen

ontwikkeling, persoonlijkheid en motivatie spelen een belangrijke rol binnen de opleiding. Een gesprek over de reden waarom de student de opleiding wil volgen is daarom ook onderdeel van het portfolio-assessment.

- het performance-assessment

Het tweede onderdeel is het performance-assessment. Hierin voert de student met een groep medekandidaten de opdracht uit om op basis van een bepaald thema een interdisciplinaire performance te bedenken en uit te voeren. Het thema wordt voor het intake-assessment bekend gemaakt. De nadruk in dit assessment ligt op samenwerken, communiceren en de wijze waarop de student de eigen artistieke visie en vaardigheden inzet om concepten te ontwikkelen en te vertalen naar een artistiek eindproduct.

Uit de gesprekken tijdens het bezoek blijkt dat de meeste studenten een duidelijke ambitie voor ogen hebben als ze aan de opleiding beginnen. Dat doel kan in de loop van de studie veranderen, bv. naar aanleiding van de stage, maar ook dan zijn ze in staat hun projecten doelgericht in te vullen. Voor een kleine groep studenten is het toekomstbeeld minder concreet. Voor hen is de studie een verkenningstocht om dat beeld helder te krijgen. De studieloopbaanbegeleiders helpen de studenten bij het uitstippelen van hun pad door de opleiding.

Om studenten adequaat te kunnen adviseren aan het eind van de propedeuse (Bindend Studieadvies) wordt het eerste jaar afgesloten met een volledig eigen project, zodat de opleiding kan waarnemen of het de student gaat lukken. Ze worden o.a. getoetst op zelfredzaamheid en assertiviteit. De praktijk laat zien dat ongeveer 10% van de studenten afhaakt in het eerste jaar.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding een geschikte intakeprocedure hanteert, waardoor initiatiefrijke studenten worden toegelaten die de juiste houding en motivatie hebben voor deze vraaggestuurde opleiding. Er is ook ruimte voor

studenten die nog geen uitgekristalliseerd beroepsbeeld hebben, maar wel de ondernemende houding om daarnaar op zoek te gaan. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

Toetspunt 3c: onderwijsvormen/didactisch concept

De gekozen onderwijsvormen en het didactisch concept zijn afgestemd op en dragen bij aan het bereiken van de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen.

Bevindingen

De opleiding Popular Cultuur is volledig gebaseerd op projectonderwijs. Daarbij staat praktijksturing centraal. Studenten voeren in elk semester hun projecten uit in de praktijk, zelf geïnitieerd of op basis van de vraag van het werkveld. Ondernemers, instellingen en bedrijven zijn direct betrokken bij de inhoud en vorm van het onderwijs. De opleiding werkt samen met regionale en (inter)nationale evenementen en organisaties.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat het praktijkgerichte en projectgebaseerde programma van de opleiding bij uitstek geschikt is voor de ontwikkeling van een ondernemende houding en ondernemerschap. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

Toetspunt 3d: samenhangende onderwijs-leeromgeving op het gebied van ondernemen

Er is sprake van een samenhangend programma zo nodig met specifieke voorzieningen op het gebied van ondernemen. Theorie en praktijk worden in voldoende mate afgewisseld en geïntegreerd.

Bevindingen

Kennis en vaardigheden worden binnen de opleiding praktisch toegepast. Studenten ontwikkelen hun potentieel om hun zelf geformuleerde leerdoelen te realiseren zodat ze een zelfstandige beroepspraktijk kunnen ontwikkelen. Als dynamische kennisbasis en gids in het voortdurend veranderende kennisdomein van de popcultuur

houdt de AvP een mediaguide bij, waarin docenten relevante kennisbronnen aanbevelen, onder andere voor theoretische verdieping. Studenten kunnen gebruik maken van het netwerk van hun docenten en waarderen dat.

Alumni lieten de commissie weten dat voor hen de essentie van ondernemerschap in de opleiding was dat ze vanaf het eerste jaar leren een netwerk op te bouwen en actief te benaderen. Ondernemerschap in de opleiding beschrijven ze als pingpongen met de markt met wat ze ontwikkeld hebben, de wisselwerking tussen school en markt vanaf het begin van de opleiding. Op school kunnen studenten terugkoppeling krijgen over waar ze in praktijk tegenaanlopen als ze al tijdens de studie aan het werk zijn. Bij het afstudeerproject is een publiekspersformance verplicht, zodat studenten kunnen aantonen dat ze oog hebben voor hun publiek en de markt.

Overwegingen

De commissie is van mening dat er sprake is van een samenhangende onderwijs-leeromgeving, omdat ondernemerschap als een rode draad door het programma loopt. Zoals vermeld bij toetspunt 3a verdient het theoretische aspect meer aandacht. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

4. Staf

Toetspunt 4a: Samenstelling en kwalificaties van de staf: ervaring in/met ondernemen en competenties

De staf is wat betreft samenstelling en kwalificaties een goede mix met ervaring in/met ondernemen en de bijhorende competenties.

Bevindingen

De opleiding wordt verzorgd door ongeveer twintig docenten. Het overgrote deel van hen (80%) is actief in het werkveld als zelfstandig vormgever, artiest etc., waardoor zij de relatie met de beroepspraktijk en ondernemerschap kunnen

leggen. De opleiding kiest bewust voor parttime aanstellingen om deze verbinding te verzekeren.

Overwegingen

De commissie waardeert het personeelsbeleid van de opleiding om met docenten te werken die in de beroepspraktijk actief zijn. Zij kunnen op die manier uit de eerste hand inbrengen wat er speelt op de markt. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

Toetspunt 4b: Faciliteiten: Actualisering van de link met de praktijk van het ondernemen.

Er is sprake van een actuele link met de praktijk van het ondernemen, zoals permanente educatie, bijscholing, de verplichting om recente denkbeelden in/over ondernemen bij te houden en eigen ervaring in de praktijk.

Bevindingen

Doordat de docenten naast hun aanstelling bij de AvP grotendeels werkzaam zijn in de culturele sector, blijven ze goed op de hoogte van de ontwikkelingen in het werkveld. Daarnaast is een deel van de docenten betrokken bij (de lectoraten van) het Kenniscentrum Kunst & Samenleving en bij de Innovatiewerkplaats. De commissie adviseert de blik nog verder te verbreden, ook internationaal.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de docenten door hun beroeps- en onderzoeksmatige activiteiten goed op de hoogte zijn van wat er speelt in de praktijk van het ondernemen. Het zou daarnaast goed zijn als de vragen waar het Kenniscentrum zich mee bezighoudt, beter aansluiten bij de vragen van de opleiding. Ook een meer brede, internationale oriëntatie is aanbevelenswaardig. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

5. Gerealiseerde eindkwalificaties

Toetspunt 5a: gerealiseerd eindniveau: beoordeling en toetsing op het gebied van ondernemen

De eindkwalificaties op het gebied van ondernemen worden herkenbaar en op het vereiste niveau gerealiseerd. Dit wordt duidelijk in de vervolgotrajecten van de afgestudeerden en de loopbaan van de alumni. De toetsing en beoordeling zijn geschikt om vast te stellen of de beoogde eindkwalificaties bereikt zijn.

Bevindingen

De opleiding heeft in het voorjaar van 2019 een marktonderzoek gehouden. Hoewel de uitkomsten indicatief en niet representatief zijn, laten de resultaten zien dat 99% van de afgestudeerden uit het onderzoek voorziet in de eigen werkgelegenheid door het aanbieden en uitvoeren van projecten die ze zelf of mede hebben geïnitieerd. Een relatief groot aantal alumni werkt als zzp'er op de terreinen van de podiumkunst, festivals en evenementen, vormgeving en reclame en grafisch ontwerp.

Bij hun afstudeerproject moeten de studenten een performance neerzetten die relevant is voor publiek en werkveld. In de Werkveldadviesraad zijn vijf afstudeerportfolio's besproken. Daaruit bleek dat de adviesraad en de opleiding gedeelde opvattingen hebben over inhoud en niveau van deze portfolio's. Het ondernemerschap wordt grotendeels herkend in de portfolio's, maar de werkveldadviesraad geeft het advies om aandacht te besteden aan het verdienmodel, het financiële beroepsperspectief. De alumni beamen dat de theoretische aspecten van ondernemerschap meer aandacht verdienen.

In het gesprek met de commissie benoemen de alumni als sterk punt dat ze vanaf het begin hebben geleerd zelf oplossingen te bedenken, terwijl studenten in meer traditionele opleidingen regels en procedures krijgen aangereikt. Ze waarderen het dat ze geld leren te verdienen met wat hun passie is, door het groter te maken en om te zetten naar een baan.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de afstudeerprojecten en de carrières van afgestudeerden laten

zien dat studenten van de opleiding de beoogde eindkwalificaties realiseren. De werkveldadviesraad bevestigt dat beeld. De commissie beoordeelt dat de opleiding voldoet aan dit toetspunt.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Naam panellid	Huidige functie en relevante vorige functie(s)
Raoul van Aalst	Programmamanger bij TenneT en regelmatig voorzitter van visitaties
Jan van der Plas	Muziekproducent, docent en voorzitter curriculumcommissie conservatorium Haarlem (Hogeschool Inholland), voormalig voorzitter Popcoalitie (brancheorganisatie van de popmuziek).
Ina Klaassen	Plv. Directeur Museum Boijmans van Beuningen
Carina van der Ham	Student B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, ArtEZ

De commissie werd bijgestaan door dr. M.J.H. (Marianne) van der Weiden, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

Woensdag 6 november 2019

- 12.00-13.00u Voorbereiding panel
- 13.00-13.30u Ontvangst panel, rondleiding
- 13.30-13.45u Teamleider en hogeschooldocenten: presentatie onderwijsconcept
- 13.45-14.00u Pauze
- 14.00-14.45u Managementteam en hogeschooldocent: visie en ambitie
- 14.45-15.00u Intern overleg panel
- 15.00-16.00u Werkveldadviesraad, alumni en docenten ondernemerschap: impact in en op het werkveld, ondernemerschap
- 16.00-16.15u Intern overleg panel
- 16.15-17.00u Docenten: eindniveau en toetsing
- 17.00-17.15u Intern overleg panel
- 17.15-18.00u Studenten
- 18.00-18.30u Intern overleg panel, mogelijkheid tot open spreekuur
- 19.30-21.00u Avondprogramma (optioneel)

Donderdag 7 november 2019

- 8.45-9.00u Ontvangst panel
- 9.00-10.00u Docenten: posterpresentatie Leeromgevingen (SLB, productiehuizen, labs), Ondernemerschap, Onderzoek
- 10.00-10.45u Teamleider en hogeschooldocent: niveau eindwerkstukken
- 10.45-12.00u Intern overleg panel
- 12.00-12.15u Terugkoppeling
- 12.15u Einde visitatiebezoek

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie rapport
- OER Popular Culture 2018-2019
- Studiegids 2018-2019
- Cursusbeschrijvingen
- Handleiding afstuderen 2018-2019
- Overzicht docenten en gastdocenten
- Jaarplan 2019-2020
- Jaarverslag Examencommissie
- Alumnionderzoek
- Toetsbeleid
- Overzicht commissies
- Toetsplan Popular Culture 2019-2020
- Toelichting Toetsplan Popular Culture 2019-2020
- Plan van aanpak kwaliteitsverbetering Academie voor Popcultuur
- Rendementsgegevens 2014-2018
- Eindwerkstukken van 15 studenten
- Selectie van tussenwerkstukken